

TÁRSASÁGI ÜGYEK

A Magyar Nyelvtudományi Társaság 2022. évet záró közgyűlése

A Magyar Nyelvtudományi Társaság 2023. március 24-én az ELTE BTK Benkő Loránd-termében tartotta meg a 2022-es évet lezáró rendes közgyűlést.

Hoffmann István alelnök köszönti a jelenlévőket. Bejelenti, hogy a közgyűlés a meghívóban kiküldött napirend szerint zajlik (írásbeli megkeresés nem érkezett a napirend kiegészítésére). Kiss Jenő elnök – betegsége miatt – Hoffmann István alelnököt kérte fel a közgyűlés levezetésére.

A levezető elnök a közgyűlés határozatképességét illetően megállapítja, hogy a 2023. március 14. napján 14:30-ra meghirdetett közgyűlés a megjelent rendes tagok számára való tekintettel nem volt határozatképes, az Alapszabály vonatkozó rendelkezése szerint a megismételt közgyűlés azonban a tagok számára való tekintet nélkül – de legalább öt szavazásra jogosult tag jelenlétében – határozatképes, ennek megfelelően a jelen közgyűlés meg tar t h a t ó é s h a t á r o z a t k é p e s. A levezető elnök ezt követően ismerteti a közgyűlés napirendi pontjait, egyben tájékoztatja a jelenlévőket, hogy a megismételt közgyűlés az eredeti napirendben szereplő kérdésekben jogosult döntést hozni. A n a p i r e n d i p o n t o k a k ö v e t k e z ő k:

1. Korompay Klára Szóbeliség és írásbeliség viszonya a korai ómagyar korban című előadása.
2. Az éves szakmai beszámoló ismertetése és elfogadása.
3. A pénztárosi jelentés ismertetése és elfogadása.
4. A számvizsgáló bizottság jelentésének ismertetése és elfogadása.
5. A Társaság 2022. évi közhasznúsági jelentésének elfogadása.
6. Szervezeti és személyi ügyek: új vidéki csoportok megalakulása, tagfelvétel, részleges tisztújítás, az Alapszabály módosítása.
7. Társasági díjak átadása.

1. napirendi pont. Hoffmann István felkéri Korompay Klárát, hogy tartsa meg tudományos előadását. Korompay Klára megtartja Szóbeliség és írásbeliség viszonya a korai ómagyar korban című előadását. A levezető elnök megköszöni az előadást, és közli, hogy annak szerkesztett változata – a hagyományoknak megfelelően – megjelenik a Társaság folyóiratában, a Magyar Nyelvben.¹

2. napirendi pont. A levezető elnök felkéri Juhász Dezső főtitkárt, hogy tartsa meg a Társaság 2022-es évéről szóló beszámolóját. Juhász Dezső felolvassa a fő t i t k á r i b e s z á m o l ó t:

A tárgyalt időszakban – ide számítva a 2022-es évet lezáró 2023. márciusi közgyűlés előkészítését is – a Társaság három v á l a s z t m á n y i ü l é s t tartott.

¹ Lásd ebben a számban: 153–170.

A 2022. március 29-i választmányi ülés napirendi pontjai: 1. Az áprilisi közgyűlés előkészítése; 2. Tagfelvétel; 3. Kiadványaink és a társasági honlap fejlesztése; 4. Egyebek (pl. a Megemlékezési bizottság jelentése).

A 2022. december 6-i választmányi ülést online formában tartottuk, az ülés napirendi pontjai a következők voltak: 1. Szervezeti kérdések: a jászberényi csoport újjáalakulása; a Megemlékezési bizottság elnökének javaslatai; 2. Kiadványaink; 3. Tagfelvétel; 4. Egyebek.

A 2023. február 28-i választmányi ülés napirendi pontjai: 1. Tagfelvétel; 2. Kiadványaink; 3. A 2023-as köszöntések előkészítése; 4. A 2022-es évet lezáró (márciusi) közgyűlés előkészítése; 5. Szervezeti és személyi ügyek (a veszprémi csoport megalakulása; változások a Társaság vezetésében); 6. Egyebek.

2022-ben a Társaság három konferenciát szervezett Budapesten: egyet önállóan, kettőt társrendezőként. (A vidéki konferenciákat lásd alább a vidéki csoportok beszámolóiban.)

Tavasszal egy három alkalomból álló jubileumi rendezvénysorozatra került sor a Magyar tanári tagozat szervezésében: 20 éves a Szemere Gyula anyanyelv-pedagógiai kutatócsoport főcímmel. (A szakmai tanácskozások online formában zajlottak.) Március 30-án: Kárpát-medencei anyanyelv-pedagógiai szakmai fórum; április 27-én: 20 aktuális téma az anyanyelv-pedagógiában; június 1-jén: Anyanyelvi nevelés 20 év múlva.

Ősszel a következő konferenciáink voltak: október 10-én: Alkalmazott Névkutatás 2022 konferencia (KRE, ELTE, MNyT.); november 10–11-én: Új nézőpontok a magyar nyelv leírásában nemzetközi konferencia (ELTE, MNyT.).

A szaksztyalyaink közül az Általános nyelvészeti 5, a Magyar nyelvi 4, az Idegen nyelvi 2, a Finnugor 1 felolvasó ülést tartott Budapesten.

A Magyar tanári tagozat 2021–22-ben huszonötödik alkalommal rendezte meg a Simonyi Zsigmond Kárpát-medencei helyesírási verseny fordulóit (döntő: május 20–22.). 2020-tól a versenyek online formában zajlanak, több mint 22 000 diák részvételével. A határon túli versenyzők kiemelkedő teljesítményt nyújtottak. A jubileumi év eseményeit a központi szervezők több kezdeményezéssel is gazdagították. Új versenykategoriót hoztak létre a diaszpórában élő gyermekeknek, akik a magyart származási nyelvként beszélik. 32 fő jelentkezett a versenyfelhívásra többek között Csehországból, Spanyolországból, az Egyesült Királyságból, Kanadából. A magyarországi és határon túli felkészítő pedagógusok a versenyfordulókkal párhuzamosan négy alkalommal szakmai előadásokon vehettek részt. Az online térnek köszönhetően mintegy 1500 fő kapcsolódott be ezekbe a rendezvényekbe, amelyek tovább erősítették a közösségi és szakmai kapcsolatokat. A felkészítők és versenyszervezők számára feladatkészítő pályázat lett meghirdetve, amelyre szintén szép számmal érkeztek pályamunkák. A Társaság fő szakmai partnere 2020 őszétől e téren a Károli Gáspár Református Egyetem, amely komoly erőket fektetett a hatalmasá duzzadt verseny informatikai és szellemi infrastruktúrájának kiépítésébe és folyamatos fejlesztésébe.

2014 óta a Társaság Magyar tanári tagozata hirdeti és szervezi meg az Eötvös József országos középiskolai szónokverseny iskolai, regionális és Kárpát-medencei fordulóit is. A versenyt – online formában – 2022-ben is sikeresen lebonyolítottuk a középiskolák részvételével. A döntő jelenléti formában április 9-én volt. A versenyhez kapcsolódva a felkészítő tanárok és a diákok számára szakmai programot is szerveztünk.

A Magyar tanári tagozat több szakmai honlapot gondoz: az Eötvös József országos középiskolai szónokverseny és a Magyar tanári tagozat honlapját, valamint 2020 nyaráig a Simonyi Zsigmond Kárpát-medencei helyesírási versenyét. A szokott rendben megjelent a Magyar tanári tagozat által gondozott Anyanyelv-pedagógia internetes szakfolyóirat 15. évfolyama.

A N é v t a n i t a g o z a t két budapesti előadást (március 3., október 25.) és két konferenciát rendezett. Az utóbbiak: XV. Helynévtörténeti szeminárium (június 15–18., Síkfőkút, fő szervező a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke); Alkalmazott Név kutatás 2022 (okt. 10.), társszervezői a Károli Gáspár Református Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke és az ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézetek voltak. A tagozat égisze alatt készült el a Névtani Értesítő folyóirat aktuális (44.) száma.

A P r a g m a t i k a t a g o z a t a Pragmatika Centrum Országos Kutatóközponttal és a Szegedi Tudományegyetem Általános Nyelvészeti Tanszékével április 29-én az Egyetem Bölcsészkarán rendezte meg az Újdonságok a szemantikai és pragmatikai kutatásokban című konferenciáját. A másik konferenciára október 7-én került sor Pécsen 10. jubileumi Pragmatika Kerekasztal címmel a PTE Kultúra- és Társadalomtudományi Intézet, a PTE Filozófia Doktori Iskola, a Sopianae Kulturális Egyesület, a Pragmatika Centrum és a Társaság Pragmatika tagozatának közös szervezésében.

V i d é k i c s o p o r t j a i n k t ó l a következő beszámolókat kaptuk:

A s z e g e d i csoport támogatásával és az Anyanyelv-ápolók Szövetségével rendezték meg 2022 februárjában a 30. gyulai Implom József középiskolai helyesírási verseny Kárpát-medencei döntőjét (online formában, az Erkel Ferenc Gimnázium hathatós közreműködésével). A szegedi csoport tagjai 2022-ben is jelentős ismeretterjesztő és nyelvművelő tevékenységet fejtettek ki a különböző médiacsatornákon.

A d e b r e c e n i csoport 2022 tavaszán három (április 7., 21., május 5.), az őszy folyamán két (december 1., 8.) tudományos előadást tartott a helynévtörténet, diplomatika, szöveg- és tárgykörében, illetve megszervezte a XV. Helynévtörténeti szemináriumot (lásd fentebb a Névtani tagozatnál).

A s z o m b a t h e l y i csoport részt vett a 2022. szeptember 14–16-i interdiszciplináris konferencián (Találkozások az osztrák–magyar határ mentén a 20. században; szervező a SEK Történelem Tanszéke), illetve folytatták az ausztriai magyar szórványok terepmunkával összekötött nyelvi vizsgálatát. A csoport két jubiláló tagjának, Vörös Ottónak és Vörös Ferencnek válogatott tanulmánykötetet szerkesztettek.

A p é c s i csoport az őszy folyamán közreműködött a Mik ezek a kis izék? című konferencia megrendezésében, melynek fő szervezői a Pécsi Tudományegyetem Alkalmazott Nyelvészeti és Hungarológiai Szemináriuma és a MANYE Magyar mint idegen nyelv szakosztálya voltak. A szakmai nap helye és ideje: Pécsi Tudományegyetem BTK, május 14. Pesti János nyugalmazott kollégánk Rozmaringot ültettem cserépbe című könyvének bemutatója 2022. november 15-én volt a pécsi Tudásközpontban. A szerzővel és meghívott vendégeivel Szűcs Tibor tagtársunk beszélgetett.

A z e g r i csoport és az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Magyar Nyelvészeti Tanszéke november 11–12-én rendezte meg a felsőoktatási intézmények Nagy J. Béla helyesírási versenye Kárpát-medencei 28. döntőjét és a hozzá kapcsolódó konferenciát. A megmérettetésre 16 intézmény, köztük 5 határon túli egyetem delegálta hallgatóit.

November 16-án A nevek határai – A névtan határai címmel névtani workshopot rendeztek a Tanszék, a Nyelvtudományi Kutatóközpont és a Társaság közreműködésével. Az előadók a következők voltak: Raátz Judit, Kecskés Judit, Maria Sarhema, Harsányi Mihály, Kovács László, Takács Judit. 2022 tavaszán felolvasó üléseket is tartottak, a következő előadókkal: Imrényi András, Takács Judit, Hoffmann István, Havasiné Kovács Helga.

A nyíregyházi csoport 2022 tavaszán két felolvasó ülést tartott a Nyíregyházi Egyetem Nyelv- és Irodalomtudományi Intézetével karöltve. Az előadók Karafa Sándor és Schéder Veronika voltak.

A kiadványokról szólva első helyen kell megemlékeznünk a Társaság fő folyóiratáról, a 2022-ben már 118. évfolyamát maga mögött tudó Magyar Nyelvről, amely rendszerben megjelent, papíron is, mind a négy füzetével, változatlan tartalomgazdagsággal. Pillanatnyilag a folyóiratnak még működik a régi honlapja is: a 2021/3. számig érhető el rajta a korábbi füzetek, de a 2021/4. számtól már az új honlap szolgálja ki az olvasókat, az úgynevezett Open Journal System (OJS) keretében, amelyet az ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár bocsát a rendelkezésünkre. A csak online formában működő Anyanyelv-pedagógia szintén sikerrel zárta a tavalyi évet, számai időben megjelentek. – A Névtani Értesítő 2022-es kötete megszerkesztve várja az online közzétételt követő nyomdai megjelenést. – A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai sorozat 2022-ben egy újabb kötettel (241. sz.) bővült: Zoltán András szerkesztésében jelent meg Benedek Gergely posztumusz könyve, melynek címe: Komlóska ruszin nyelvjárása. A kiadás anyagi feltételeit az elhunyt szerző családja biztosította. – Itt teszek említést a Társaság honlapjáról, melynek átalakítását 2021 őszén kezdtük el, új felületen, számos tartalmi és formai újítást bevezetve.²

A Társaság állandó feladatai között tartja számon 70., 80., 90. életévüket betöltő tagjainak a köszöntését, valamint a megemlékezést az elhunyt tagtársakról. Ezt a feladatkört a Megemlékezési bizottság gondozza Korompay Klára elnöklésével. A laudációkat és a nekrológokat a Társaság folyóirata, a Magyar Nyelv folyamatosan közli. Továbbá kiadványokkal támogat különböző ismeretterjesztő rendezvényeket, anyanyelvi versenyeket; 2022-ben például az Egyetemi Anyanyelvi Napok ELTE-n szervezett eseményeit (ápr. 20–22.).

Itt adunk hírt arról, hogy az alapító okiratnak megfelelően Társaságunk elnöke szokta átadni a Szabó T. Attila-díjat. 2022-ben ez május 27-én zajlott le az MTA budapesti Domus Vendégházában a szokásos formáságok közepette. A kitüntetett Fogarasi Katalin, a Simmelweis Egyetem Szaknyelvi Intézetének az igazgatója lett.

E helyütt mondok köszönetet Bakonyiné Tóth Gabriella szervezőtitkár áldozatos munkájáért, aki feladatait igen szerény fizetésért, de nagy odaadással végezte a 2022-es esztendőben is.

Kérem beszámolóim elfogadását.

A levezető elnök megköszöni a beszámolót, és megkérdezi, hogy van-e a jelenlevőknek kérdése vagy kiegészítése. Mivel nem érkezik kérdés és hozzászólás, nyílt szavazást rendel el. A közgyűlés a beszámolót egyhangúlag, ellenszavazat és tartózkodás nélkül elfogadja.

² A beszámoló elhangzása óta elindult a Társaság Facebook-oldala is, mely a társasági programokról ad rendszeresen hírt a továbbiakban.

3. napirendi pont. A levezető elnök felkéri Gerstner Károlyt a pénztárosi jelentés ismertetésére. Gerstner Károly ismerteti a pénztárosi jelentést. Elmondja, hogy a Társaság költségvetése egyensúlyban van, kismértékű többletet mutat.

A Társaság 2022. évi költségvetése

Bevételek: 11.906.020 Ft

2021. évi maradvány:	8.020 Ft
MTA-támogatás:	670.000 Ft
SZJA 1% felajánlásából:	108.000 Ft
Tagdíjbefizetés:	104.000 Ft
Pártolói tagdíj:	40.000 Ft
Kiadványértékesítés:	573.000 Ft
Egyéb (pályázatok, folyóirat-támogatások, versenyek):	10.403.000 Ft
Összesen:	11.906.020 Ft

Kiadások: 11.904.020 Ft

Személyi kifizetések:	4.741.200 Ft
Szerkesztői és egyéb díjak, munkabér:	4.197.000 Ft
Kifizetéseket terhelő járulékok:	544.200 Ft
Dologi kiadások:	7.162.820 Ft
Bérelti díj:	288.000 Ft
Postaköltség:	296.400 Ft
Banki költségek:	319.000 Ft
Egyéb (nyomdaköltség, tárhelyszolgáltatás, versenyek dologi költségei):	6.259.420 Ft
Összesen:	11.904.020 Ft

Maradvány: 2000 Ft

A levezető elnök megköszöni a jelentést, és megkérdezi, hogy van-e a jelenlevőknek kérdése vagy kiegészítése. Hozzászólás nem érkezik, ezért a levezető elnök nyílt szavazásra bocsátja a pénztárosi jelentést. A közgyűlés a jelentést egyhangúlag, ellenszavazat és tartózkodás nélkül elfogadja.

4. napirendi pont. A levezető elnök felkéri Bakró-Nagy Marianne-t a számvizsgáló bizottság jelentésének ismertetésére. Mivel a bizottság a Társaság dokumentumait rendben levőnek találta, a levezető elnök nyílt szavazást rendel el. A közgyűlés a jelentést egyhangúlag, ellenszavazat és tartózkodás nélkül elfogadja.

5. napirendi pont. A levezető elnök felkéri Farkas Tamás titkárt a Társaság közhasznúsági jelentésének ismertetésére. Farkas Tamás ismerteti a Társaság közhasznúsági jelentését. A levezető elnök megköszöni, és megkérdezi, hogy van-e a jelenlevőknek kérdése vagy kiegészítése. Mivel ilyen nem érkezik, a levezető elnök nyílt

szavazásra bocsátja a jelentést. A közgyűlés a beszámolót egyhangúlag, ellenszavazat és tartózkodás nélkül elfogadja.

6. napirendi pont. a) A levezető elnök bejelenti, hogy két vidéki városból érkezett megkeresés helyi társasági csoport meg-, illetve újjáalakulásának szándékával: Veszprémből és Jászberényből. Jászberényben már működött helyi csoport Farkas Ferenc főiskolai tanár vezetésével, de az ő halála után megszűnt a közös tevékenység. Veszprémben még nem működött helyi csoport, de a Pannon Egyetem nyelvészei szeretnék megalapítani. A választmány örömmel fogadta mindkét kezdeményezést, és támogatja, hogy Jászberényben Kalcsó Gyula elnöklésével és Ludányi Zsófia titkári közreműködésével, Veszprémben pedig Navracsics Judit elnöklésével és Parapatics Andrea titkári közreműködésével meg-, illetve újjáalakuljanak a csoportok. A levezető elnök megkérdezi, hogy van-e a jelenlevőknek kérdése, megjegyzése. Mivel nincs, nyílt szavazásra bocsátja a javaslatot. A közgyűlés az előterjesztést egyhangúlag, ellenszavazat és tartózkodás nélkül elfogadja.

b) A levezető elnök bejelenti, hogy az elmúlt időszakban a következők kérték felvételüket a Társaság soraiba: Hrenek Éva, Sarnyai Vivien, Szegedi Zoltán, Gécség Zsuzsanna, Modrián-Horváth Bernadett, Szabó Gergely. A választmány minden jelentkezőt egyhangúlag támogattott. A levezető elnök megkérdezi, hogy van-e a jelenlevőknek kérdése, megjegyzése. Mivel nincs hozzászólás, nyílt szavazásra bocsátja a javaslatot. A közgyűlés az előterjesztést egyhangúlag, ellenszavazat és tartózkodás nélkül elfogadja.

c) A levezető elnök bejelenti, hogy a Társaság vezetőségében változtatások váltak szükségessé. Kiss Jenő elnök – betegsége miatt – a lemondás mellett döntött. Szándékáról levélben tájékoztatta a választmányt, és a közgyűlésnek is írt egy levelet; ez utóbbit Hoffmann István a kérésére felolvassa. Ezt követően bejelenti, hogy a február 28-i választmányi ülés napirendre tűzte a részleges tisztújítást, és megköszönve Kiss Jenő kiváló elnöki munkáját, megtárgyalás és titkos szavazás után a következő jelöléseket terjeszti a közgyűlés elé:

– a megüresedő elnöki pozícióra Juhász Dezső eddigi főtitkárt,

– a megüresedő főtitkári pozícióra Farkas Tamás eddigi titkárt,

– a megüresedő titkári pozícióra Kocsis Zsuzsannát, a Magyar nyelvi szakosztály eddigi titkárát,

– a megüresedő szakosztályi titkári pozícióra Hátori Ágnes javasolja.

A levezető elnök bejelenti, hogy a fenti személyi javaslatokat a választmány ellenszavazat és tartózkodás nélkül támogatta. A javasolt személyi változtatásokról a közgyűlésnek titkos szavazást kell tartania, de előtte mód van kérdésekre és hozzászólásokra. Mivel ilyen nem érkezik, a levezető elnök szavazatszedő és -számláló bizottságot kér fel: elnöknek Ladányi Máriát, tagnak Rácz Anitát és Bakonyiné Tóth Gabriellát. A levezető elnök elrendeli a titkos szavazást, erre az időre szünetet rendelve el. – A szavazatszámolás után a bizottság elnöke ismerteti a szavazás eredményét: Juhász Dezső: igen 32 (88%), nem 0, tartózkodás 4 (12%); Farkas Tamás: igen 32 (88%), nem 0, tartózkodás 4 (12%); Kocsis Zsuzsanna: igen 33 (91%), nem 0, tartózkodás 3 (9%); Hátori Ágnes: igen 33 (91%), nem 0, tartózkodás 3 (9%). A levezető elnök megállapítja, hogy a közgyűlés titkos szavazással, 2026. szeptember 20. napjáig tartó határozott időtartamra, azaz az érvényben levő választási ciklus hátralevő idejére megválasztotta a Társaság érintett tisztségviselőit.

d) A levezető elnök megköszöni a bizottság munkáját, gratulál és jó munkát kíván az újonnan megválasztott tisztségviselőknek. Ezt követően bejelenti, hogy a fenti szervezeti és személyi változások miatt szükségessé vált a társasági Alapszabály módosítása két ponton; ezeket a választmány támogatja.

Tekintettel arra, hogy a vidéki csoportok elnökei funkciójukból eredően választmányi tagok, a két új elnök (Kalcsó Gyula és Navracsics Judit) is az lesz, továbbá az új társasági titkár is automatikusan választmányi taggá válik. Ezért szükséges megemelni azt a létszámkorlátot, amely 35 főben maximálta a választmányi tagok számát: a javaslat értelmében a maximális létszám 40-re emelkedne.

A másik módosítás célja, hogy a társasági dokumentumokat – akadályoztatás esetén – az elnök és a főtitkár külön-külön is aláírhasa. A napi szinten is jelentősen megnövekedett adminisztráció ugyanis folyamatos jelenlétet kíván meg, és akadályoztatás esetén a szoros határidők miatt elszámolási nehézségek léphetnek fel.

A levezető elnök megkérdezi, hogy van-e kérdés, hozzászólás, majd nyílt szavazásra bocsátja a két módosítási javaslatot. A két alapszabály-módosítást a Közgyűlés egyhangúlag támogatja.

7. napirendi pont. A levezető elnök felkéri Juhász Dezsőt a társasági díjak átadására. Juhász Dezső felolvassa a társasági díjak kuratóriumi elnökei által írt indoklásokat, és gratulációk mellett átadja a díjakat. A Bárczi-díjat Korompay Klára, a Csűry-díjat Presinszky Károly, a Fokos-díjat Gulyás Zoltán, a Gombocz-díjat Kocsis Zsuzsanna, a Zsirai-díjat pedig Maticsák Sándor veszi át.

A levezető elnök maga is gratulál a kitüntetetteknek, megköszöni a tevékeny közreműködést, és a közgyűlést berekeszti.

JUHÁSZ DEZSŐ
a Magyar Nyelvtudományi Társaság főtitkára

Megalakult a Magyar Nyelvtudományi Társaság veszprémi csoportja

1. E körben közismert tény, hogy az 1904-ben alapított Magyar Nyelvtudományi Társaság kettős céllal jött létre. Az egyik a magyar nyelv és a vele érintkező nyelvek tudományos kutatása volt többféle megközelítésből, a másik pedig e tudományos ismeretek terjesztése. A Társaság ezt a szerepét azóta is betölti, és ma már négy szakosztálya, három tagozata és hat vidéki csoportja tömöríti tagjait. A vidéki csoportok, megalakulásuk időbeli sorrendje szerint: a debreceni, a szegedi, a pécsi, az egri, a nyíregyházi és a szombathelyi. Ezt a listát bővíti mostantól új csoporttal, hetedikként a veszprémi. Alakulását 2023. március 24-én fogadta el a Társaság az éves közgyűlésen.¹

¹ Időközben újjáalakult a Társaság jászberényi csoportja is. (A szerk.)

A veszprémi csoport telephelye a Pannon Egyetem Modern Filológiai és Társadalomtudományi Kara, elnöke a jelen írás első szerzője, titkára a második szerző. A Társaság eredeti szándékait követve szeretnénk, ha a csoport a különféle kutatások tudományos bemutatásán túl társadalmi célt is szolgálna, így például ismeretterjesztő előadások, pedagógus-továbbképzések és versenyek hirdetésével egyaránt.

E tevékenységeket már régóta végezzük az egyetemen, Veszprém városában és szélesebb vonzáskörzetében. Egyéni nyelvészeti kutatásainkat a jelen írás jellegéből és területi korlátaiból fakadóan nem ismertetjük itt, csupán egy nagyobb projektet említünk meg. Ez pedig az Éghajlatváltozás Nemzeti Laboratórium, amely munkájában a Pannon Egyetem Modern Filológiai és Társadalomtudományi Kara is tevékenyen részt vesz. A projekt két részkutatása a klímaváltozással kapcsolatos online nyelvi attitűdöket, valamint az éghajlatváltozás kérdéseinek médiában és oktatásban való megjelenését vizsgálja (W3). A projektnek természetesen ez esetben is fontos eleme az eredmények társadalmi disszeminációja. Az ismeretterjesztő tevékenységek sora azonban itt nem ér véget.

Immáron harmadik évadát kezdte el 2022 őszén Pannon KultúrKlub címmel megálmodott sorozatunk (W1), amely során a régióban és országosan ismert szakemberekkel, művészekkel, tudósokkal beszélgetünk havi rendszerességgel, egyetemen kívüli helyszínen olyan kulturális kérdésekről, amelyeket tudományos módszerekkel is vizsgálunk karunkon. Így hallhatott már a közönség nyelvészeti vonatkozásban a két- és többnyelvűségről külföldön, illetve határon túl felnőtt és onnan Magyarországra költöző magyar filmrendezővel és költővel folytatott beszélgetés révén, a nyelvi-nyelvjárási sokszínűségről a magyar szinkronszakma legnevesebb képviselői, valamint a nyelvi normák és a nyelvi változás kérdéseiről televíziós bemondók közreműködésével.

Open University néven interaktív előadásokat kínálunk a régió iskolái számára, amelyek a tanórákon jellemzően háttérbe szorított témakörök módszertanába, eredményeibe vezetik be a tanulókat (W2). A diáksággal ezen túl is sokszor találkozunk: gyakran teszünk eleget meghívásoknak, felkéréseknek a város és a környék általános és középiskolaiban általában valamilyen témahét, egyéb alkalom, így például az Európai Nyelvek Napja kapcsán.

2022 őszén első alkalommal hirdettük meg Nyelvész Lélek című versenyünket hagyományteremtő szándékkal, akkor még csupán a Veszprémi és a Balatonfüredi Tankerület általános és középiskolás tanulói számára. Ekkor nyelvjárási adatgyűjtést és elemzést bemutató pályamunkákat kértünk az érdeklődőktől, amelyek szép számban érkeztek is. A pályázó diákok saját szüleineket, nagyszüleineket, szomszédaikat interjúvolták meg, és foglalkoztak ezáltal saját nyelvjárási hátterükkel tudatosabban – talán életükben először. Célunk, hogy a versenyt ezután is meghirdessük, már nem csak szűk körben, és minden évben másik olyan nyelvtudományi területet, illetve megközelítésmódot állítva a felhívás középpontjába, amely a nyelvészet addig kevésbé vagy egyáltalán nem ismert, reményeink szerint érdekes oldalát mutatja meg a fiataloknak. Egy új országos rendelet értelmében 2024-től a felsőoktatási intézmények 100 pont erejéig adhatnak többletpontokat úgy, hogy ők határozhatják meg annak követelményeit, feltételeit. Kari döntésünk értelmében, sok más tanulmányi versenyünk mellett, a Nyelvész Lélek versenyen való részvétel, illetve helyezések (részletesen meghatározott kritériumok szerint) szintén többletpontokat fognak jelenteni a tanulóknak.

Az ismeretterjesztő tevékenységen túl karunk kezdetől csatlakozott a Magyar Tudományos Akadémia Tudomány napi rendezvénysorozatához, ahol az oktatók, így a nálunk

tanító nyelvészek többsége minden évben bemutatja saját kutatási eredményeit, és az előadások anyagából évente kötet is megjelenik az Akadémiai Kiadó Magyar Elektronikus Referenciamű Szolgáltatása (MeRSZ) keretében. 2021 tavaszán karunk rendezte meg a Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesületének XVIII. kongresszusát, és szerkesztette részben az előadások írott változatát publikáló köteteket. Ez év júniusára négynapos nemzetközi interdiszciplináris konferenciát szerveztünk a Veszprém–Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa program támogatásával „A múltban gyökerező identitás jelene és jövője” címmel, amely nyelvtudományi szekciót is magába foglalt. A 23 éve karunk által rendezett Pszicholingvisztikai Nyári Egyetem ez évben szintén e konferencia részeként valósult meg.

2. Mindezen – csupán az utóbbi évekből említett – előzmények után és jelen programjaink alapján fontosnak tartottuk, hogy tudományos és ismeretterjesztő, illetve tudománynépszerűsítő tevékenységi körünkbe a Magyar Nyelvtudományi Társaságot is bevonjuk háttérintézményként, és egyúttal betöltsük a vidéki csoportok sorában a közép-dunántúli régiót eddig illető hiányt.

Első feladataink egyikének a csoport indulásáról való híradást tartjuk minél több hagyományos és digitális fórumon nemcsak a nyelvész kollégák, hanem a csoport vonzókörzetébe tartozó tanítók, tanárok és pedagógusjelöltek, valamint mindazok számára, akik érdeklődnek a nyelvtudomány kérdesei iránt.

Terveink szerint a szakmai programok között – a Társaság hagyományaihoz illeszkedve – felolvasóülések is szereplnének, amelyeken a Pannon Egyetemen, illetve a régióban kutató és oktató nyelvész kollégák ismertetnék tudományos eredményeiket. Ahhoz, hogy a nem nyelvész érdeklődők is már kezdetől fogva megszólítva érezzék magukat, az ülések mellett továbbra is szervezzük könnyedebb hangvételű, de tudományos alapon nyugvó, a nyelvi kérdéseket közérthetőbb, színesebb módon bemutató előadásainkat, programjainkat. Fontos feladatunknak tartjuk, hogy ezeken az alkalmakon olyan kérdéseket is érintsünk, amelyek teljes mértékben hiányoznak a tananyagból, vagy amelyek szerepelnek ugyan benne, ám csupán érintőlegesen, vagy éppen elavult, esetleg megtévesztő információkkal. Hosszabb távú terveink között szerepel további tudományos konferenciák, valamint pedagógusok és pedagógusjelöltek nyelvtudományi ismereteinek, módszertárának bővítését célzó műhelyek és továbbképzések szervezése is.

Elengedhetetlennek tartjuk, hogy minél több program elérhető legyen online formában, miként azt is, hogy minél több szakmai és más közösséggel is együttműködjünk, így a Társaság szakosztályaival, tagozataival és vidéki csoportjaival, egyetemekkel, kutatóintézetekkel, kutatócsoportokkal, valamint Veszprém városával, a régió iskoláival és további kulturális intézményekkel.

Miként a Társaság honlapján is olvasható, a szervezet „[t]agjainak a sorába a nyelvészeken kívül az anyanyelv ügye iránt fogékony értelmiséget is mindig szívesen fogadta. A magyar nyelv kutatóin kívül tagjai között voltak és vannak a magyarországi más nyelveknek, a magyarral kapcsolatban volt és levő egyéb nyelveknek, valamint az általános nyelvészetnek és az uralisztikának a kutatói is” (l. n., W4). Bízunk benne, hogy tevékenységünkkel a veszprémi csoportot is hasznossá és vonzóvá tesszük a meglévő tagok és minél több érdeklődő számára.

Hivatkozott irodalom

- W1 = A Pannon KultúrKlub Facebook-oldala: <https://www.facebook.com/PannonKulturKlub>
W2 = A Pannon Egyetem Open University honlapja: <https://felveteli.uni-pannon.hu/open-university>
W3 = Az Éghajlatváltozás Nemzeti Laboratórium honlapja: <https://klimavaltozas.org/index.php/kutatas/kutatasi-teruletek>
W4 = A Magyar Nyelvtudományi Társaság honlapja: www.mnyt.hu

NAVRACSICS JUDIT
PARAPATICS ANDREA
Pannon Egyetem

Heltainé Nagy Erzsébet 70 éves*

Kedves Erzsike, kedves Vendégek! Ünnepi alkalomra gyűltünk ma össze: kedves kollégánk, Heltainé Nagy Erzsébet 70. születésnapját ünnepeljük. Amikor felkértek, hogy tartsak köszöntő beszédet a mai napon, rögtön arra gondoltam, hogy igen, természetesen örömmel vállalom.

Erzsikét 2001 óta ismerem, és amikor köszöntésére készültem, rögtön két fontos dolog jutott eszembe: először is hosszú, eredményekben, kutatási és oktatási tapasztalatokban gazdag pályája, amelyet a szakmában mindenki ismer és elismer. Heltainé Nagy Erzsébet a Nyelvtudományi Kutatóközpont – korábbi nevén MTA Nyelvtudományi Intézet – tudományos főmunkatársa, a Nyelvművelő és Nyelvi Tanácsadó Kutatócsoport vezetője volt, illetve a Károli Gáspár Református Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének egyetemi docense jelenleg is. Kutatási területei a nyelvművelés, nyelvi tanácsadás, a stilisztika, retorika, szövegten, az irodalmi nyelv és Sinka István stílusa. Számos kutatócsoport munkájában tevékenykedett, tevékenykedik: tagja volt az ELTE Stíluskutató csoportjának, tagja a KRE-n működő TERMIK kutatócsoportnak, és részt vett a KRE BTK Magyar Nyelvtudományi Tanszékének tagjaként a nemzetközi Hungarobox-projektben is. Heltainé Nagy Erzsébet oktatás- és tudományszervező tevékenysége is kimagasló: az MTA Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottságának tagja, 2005-től 2012-ig titkára, az MTA Nyelvtudományi Bizottsága Magyar Nyelvészeti Munkabizottságának tagja, a Református Egyház Doktorok Kollégiuma nyelvi és irodalmi szekciójának tagja; egyetemi hallgatók versenyfelkészítője, akinek munkáját a hallgatók OTDK-kon, szónok- és helyesírási, illetve anyanyelvi versenyeken való részvétele, eredményei igazolják. Erzsike folyóiratok szerkesztőbizottságában és tudományos társaságok tagjaként is aktív szerepet vállalt, vállal: a Magyar Nyelvőrnek 2021-ig, az Édes Anyanyelvünknek jelenleg is szerkesztőbizottsági tagja; tagja továbbá a Magyar Nyelvtudományi Társaságnak, az Anyanyelvápolók Szövetségének, az MTA Köztestületének, a Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesületének, a Termini Egyesületnek pedig alapító tagja. Munkásságát több alkalommal ismerték el jelentős díjakkal, kitüntetésekkel: a Magyar

* Elhangzott a Magyar Nyelvtudományi Társaság 2023. május 16-ai ülésén.

Tudományos Akadémiától Akadémiai Ifjúsági Díjban, az Anyanyelvápolók Szövetségétől Lőrincze-díjban, Gyula városától és a Magyar Nyelvtudományi Társaságtól Implom József-díjban részesült, 2018-ban pedig Magyarország köztársasági elnöke a Magyar Érdemrend lovagkeresztjével tüntette ki.

Engedjenek meg másfelől néhány személyes vonatkozású emléket is felidézni az ünnepelttel kapcsolatban: olyan emlékeket, amelyek miatt mindig szeretettel fogok gondolni Erzsikére. Olyan személyes emlékeket szeretnék most megosztani Önökkel, amelyek azon túl, hogy igazolják Erzsike személyének kedvességét, egyszersmind bizonyítják szakmai kiválóságát is. Bízom benne, hogy ezek az emlékek az ünnepelt számára is kedvesek, és olyan szívesen emlékszik vissza rájuk, amilyen szívesen osztom meg én őket.

Erzsike már évek óta tapasztalt oktató volt a Károlin, tudományos főmunkatárs a Nyelvtudományi Intézetben, nagy tudású, elismert szakemberként tanította a fiatal egyetem fiatal hallgatóit, amikor én egy egyetemváltást követően 2001-ben úgy döntöttem, hogy beiratkozom a Károli Bölcsészettudományi Karára. Megkerestem a régi leckekönyvem, és megnéztem: stilisztikát és szókészlettant tanított nekünk első alkalommal Erzsike. Tanított, de nem akárhogyan! Gondolkodásra, kritikai érvelésre ösztönzött minket: kifejtettük saját véleményünket, ugyanakkor mindig érezhettük, hogy nagy tudású, tájékozott oktatóként kedvesen, de határozottan vezeti a szemináriumokat.

A következő emlékem a 2003. évi Kossuth-szónokverseny döntőjéhez kapcsolódik. Erzsike biztatott, induljak a szónokverseny kari fordulóján, majd amikor továbbjutottam az országos döntőbe, vállalta a felkészítésemet is. Külön kedves emlékem erről az eseményről, hogy nemcsak elkísért a versenyre Erzsike, hanem – mivel a verseny idején volt a névnapom – még egy doboz csokoládéval is meglepett. A mai napig emlékszem erre a kedves gesztusra, pedig idén éppen húsz éve történt.

Erzsike a stilisztikai és a jelentéstani kurzusokon formálta a gondolkodásomat, felébresztette a kíváncsiságomat a változó nyelvvel, a nyelvi jelenségek elemzésével, vizsgálatával kapcsolatban. Nagyon nagy szerepe volt abban, hogy később úgy döntöttem: nyelvészettel szeretnék foglalkozni. Nem volt kérdéses számomra, hogy őt választom témavezetőmül, amikor a magyar nyelv neologizmusaihoz kapcsolódó OTDK-dolgozatom, majd a szakdolgozatom témáját kiválasztottam. Erzsike a későbbiekben is segítette a szakmai munkámat, kutatásaimat; tanácsaira, javaslataira mindig számíthattam. A kezdetekkor, 2005-ben segítségével engedélyt kaptam, hogy az akkori Nyelvtudományi Intézet közön-ségsszolgálati naplóit átnézhessem új szavakra „vadászva”: nagy élményt jelentett számomra látni, hogy milyen sok kérdés, segítségkérő levél érkezik a Nyelvi Tanácsadó Kutatócsoporthoz nyelvhasználat, helyesírási kérdésekkel kapcsolatban. Példaértékű volt számomra a munka, amelyet Erzsike és kollégái végeztek: bepillanthattam a nyelvészek, a kutatók munkájába, amely első pillanattól fogva nagyon tetszett. Hasonló élmény volt számomra, amikor egy alkalommal, amikor még egyetemista voltam, bevitt magával az akkori Stíluskutató csoport egyik ülésére. Az Alakzatlexikon szócikkei készültek éppen, műhelyvitákra, egyeztetésekre került sor, és számomra nagy élmény és megtiszteltetés volt, hogy Erzsike invitált, tartsak velem az ülésre. Később is mindig segített: tapasztalt nyelvész-ként ellátott tanácsokkal, szakirodalommal. 2012-ben, a doktori disszertációm műhelyvitáján előopponensi, a nyilvános védésen pedig titkári szerepet vállalt a bizottságban.

Erzsikével 2005 óta dolgoztam együtt: sok féléven keresztül tartottunk stilisztikai kurzusokat a Károlin: amikor kezdő oktató voltam, ő tartotta az évfolyam-előadásokat,

én pedig egy-egy szemináriumi csoportot vezethettem, később pedig már én is tarthatam előadásokat, ami jelentősen hozzájárult szakmai fejlődésemhez. Erzsike tanácsaira: a vizsgáztatásban, kurzusok vezetésében szerzett több évtizedes tapasztalataira ekkor is mindig számíthattam. Sok éven át zsűriztünk közösen a szépkiejtési és szónokversenyek kari fordulói, illetve készítettünk fel hallgatókat közösen szónok- és helyesírási versenyek döntőire. Nem tudom eléggé megköszönni a sok jó szót és szakmai segítséget, amelyet Erzsikétől kaptunk ezekben a feladatokban is: ha kértük, hívtuk, mindig jött, ott volt, és hasznos tanácsokkal látta el még a kicsit érzékenyebb lelkű versenyzőket is.

Muszáj megemlítenem, hogy hasonlóan okos és kedves tanácsokat kaptam tőle mindkét alkalommal, amikor a gyermekeim születése után visszatértem a munka világába: most is örzöm egy kedves levelét, amelyet az egyik szülési szabadság utáni első munkanapon találtam az íróasztalomon a tanszékünkön. Ebben a levélben kedvesen köszöntött Erzsike, jó egészséget, jó munkát kívánt, és biztatott, hogy idővel egyre könnyebb lesz. A mai napig hálás vagyok ezért a levélért, és rá-ránézek, amikor úgy érzem, hogy nagyon elborítanak a munkahelyi és az anyai feladatok.

Kedves Erzsike! Isten éltesen sokáig szerető családot körében! Hosszú, boldog, az eddigiekhez hasonlóan derős és egészségben, alkotókedvben gazdag éveket kívánok sok szeretettel!

SÓLYOM RÉKA

Károli Gáspár Református Egyetem

NYELVTÖRTÉNETI ADATOK

Glosszák egy oxfordi rovásírás-ábécé történetéhez

„A székely írás emlékei” (CMASE.) című kötetben hosszabb szöveg foglalkozik a rovásírás angliai fogadtatásával (585–587), ami azzal kezdődött, hogy GEORGE HICKES oxfordi tudós *Linguarum veterum septentrionalium thesaurus grammatico-criticus et archeologicus* [A régi északi nyelvek nyelvtani-kritikai és archeológiai tára; ford. CMASE. 585] című művének első kötetében közzétette a „hun rovásírás” ábécéjét. Ebben az 1703 és 1705 között napvilágot látott két kötetben HICKES (aki Oxfordban a Lincoln College Fellowja, más szóval igazgatósági tagja, később Worcester dékánja és egy ideig II. Károly udvari káplánja) megírja, kitől és mikor kapta – John Mill nevű tanártársán át – ezt a ritka szöveget: egy Harsani nevű peregrinustól 25 évvel korábban, tehát 1678-ban!¹ Amikor az *Élet és Tudományban* egy rövid közleményben a HICKES-féle rovásírás-mintáról beszámoltam (GÖMÖRI 2004: 308–309), kétségbe vontam a jeles angol tudós emlékezetét, mert semmilyen adat alapján nem tudtam azonosítani azt a magyart, aki Angliában járván John Mill-lel vagy más oxfordi tanárral találkozott volna (GÖMÖRI 2004: 308–309).

¹ Faksimiléjét (HICKES 1703–1705. 1: VIII. [Előszó] laphoz csatolt réznyomat) először közli GÖMÖRI 2004: 309; 1. még CMASE. 587.